

Riktlinje för biståndshandläggning inom vård, omsorg och socialpsykiatri

Styrande dokument inom Socialförvaltningen		Övergripande processområde Riktlinje	Verksamhetens process Biståndshandläggning enligt Socialtjänstlagen	
Dokumentägare, sektor/enhet Individ- och familjeomsorgen		Upprättad av Carina Holmqvist, Verksamhetschef IFO	Godkänd av Socialnämnden 2021-xx-xx, § xx, dnr. SN 2021/xxx	
Upprättad 2021-11-11	Publicerad 2021-xx-xx	Giltighetstid Tillsvidare	Revisionshistoria	Version nr 1.0

Innehåll

1. Inledning	5
1.2 Syfte	5
2. Allmänna utgångspunkter	5
2.1 Socialtjänstlag 2001:453 (SoL).....	6
2.1.1 Biståndsbegreppet och rätten till bistånd	6
2.1.2 Skälig levnadsnivå.....	6
2.1.3 Anhörigperspektivet	7
2.1.4 Barnperspektivet.....	7
2.1.5 Lika rättigheter och skyldigheter	7
2.1.6 Våld i nära relationer	7
2.2 Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30 (HSL).....	8
2.3 Lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård	8
2.4 Förvaltningslagen 2017:900 (FL).....	8
2.5 Ledningssystem för kvalitet.....	8
2.5.1 Egenkontroller, riskanalyser och avvikelser	8
2.6 IBIC och livsområden	8
2.7 Kommunens ansvar för medborgare.....	10
2.7.1 Vistelsekommun.....	10
2.7.2 Flytt till annan kommun.....	11
2.7.3 Akut nödsituation.....	11
2.7.4 Asylsökande	11
2.7.5 EU/EES-medborgare.....	11
3. Biståndshandläggning.....	11
3.1 Ansökan	12
3.2 Utredning	12
3.3 Bedömning	12
3.4 Beslut.....	13
3.4.1 Beslutsmotivering.....	13
3.4.2 Förbehåll och omprövning	13
3.4.3 Gynnande beslut.....	13
3.4.4 Kommunikering.....	14
3.4.5 Överklagan	14
3.5 Uppdrag till verkställigheten.....	14
3.6 Uppföljning	14
3.7 Dokumentation	15
3.7.1 Samtycke	16
3.7.2 Samordnad individuell planering	16
4. Förebyggande stöd och service	16

4.1 Avlösning i hemmet.....	17
4.2 Regelbundet återkommande korttidsboende/växelvård	17
4.3 Dagverksamhet.....	18
4.4 Kontaktperson	18
4.5 Boendestöd	19
5. Hemtjänst.....	19
5.1 Syftet med hemtjänst	20
5.1.1 Makar, familjer och andra som delar hushållsgemenskap.....	20
5.1.2 Husdjur	20
5.2 När behovet av hemtjänstinsats plötsligt uppstår eller ändras	20
5.2.1 Vård i livets slutskede.....	20
5.3 Tillfälligt hemgångsbeslut (utskrivning från slutenvård)	21
5.4 Vanliga insatser som kan utföras av hemtjänst.....	21
5.4.1 Personlig omvårdnad.....	22
5.4.2 Matdistribution och Måltidshjälp	23
5.4.3 Enklare hushållsgöromål	23
5.4.4 Egenvård.....	24
5.4.5 Trygghetslarm/trygghetstelefon	24
5.4.6 Tillsynsbesök/trygghetsringning	25
5.4.7 Inköp	25
5.4.8 Städning.....	26
5.4.9 Tvätt	26
5.4.10 Utevistelse promenad/social samvaro	27
5.4.11 Ledsagning	27
6. Korttidsboende.....	28
6.1 Syftet med korttidsboende	28
6.2 När behovet av korttidsboende plötsligt uppstår eller ändras	28
6.2.1 Behålla plats på korttidsboende vid vistelse på sjukhus	29
6.2.2 I avvaktan på lösning av ordinarie bostadssituation.....	29
6.2.3 Vård i livets slutskede.....	29
7. Särskilt boende	29
7.1 Syftet med särskilt boende.....	30
7.2 Att flytta till eller från särskilt boende	30
7.2.1 Kvarboendepincipen.....	31
7.2.2 När behovet av särskilt boende plötsligt uppstår eller ändras	31
7.2.3 Tacka nej till särskilt boende.....	31
7.3 Parboendegaranti.....	31
7.3.1 När den medboende klarar sig utan stöd	31
7.3.2 När den medboende är i behov av stöd	32

7.3.3 Parets ansvarsfördelning	32
7.4 Beskrivning av olika former av särskilt boende	32
7.4.1 Särskilt boende utan speciell inriktning	32
7.4.2 Särskilt boende för personer med demenssjukdom.....	32
7.4.3 Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning.....	33
8. Taxor och avgifter	33

1. Inledning

Melleruds kommun har en egen organisation för biståndshandläggning inom äldreomsorg och funktionshinderområdet. Det erfordras speciell kompetens för att kunna bedöma människors behov av insatser, för att fördela resurserna och bevilja rätt bistånd till rätt person. Det är även viktigt att biståndshandläggaren kan och håller sig informerad om Socialtjänstlagen och andra lagar såsom Förvaltningslagen, Lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård, Barnkonventionen med flera, samt följer utvecklingen över rättstillämpning.

Verksamheten erbjuder olika behovsprövade insatser. Insatserna har en individuell utformning och ska ge en god vård och omsorg. Verksamheten ska kännetecknas av god omvårdnad, tillgänglighet, trygghet, kvalitet, rättssäkerhet och engagerad personal med ett individbaserat, förebyggande, rehabiliterande och funktionsbevarande förhållningssätt.

Det är viktigt att ha ett förhållningssätt utifrån individens behov i centrum (IBIC), att inte gå in och ta över moment som den enskilde klarar på egen hand. Ett sådant förhållningssätt stärker och därigenom, bibehåller den egna funktionsförmågan och bidrar till känslan av sammanhang. Synsättet att det går fortare om någon annan tar över uppgifter som den enskilde egentligen kan göra, måste få ge vika för inriktningen att brukaren så långt som möjligt gör det denne kan klara av. Det är en fråga om inställningen till andra människors självkänsla och ett uttryck för en människosyn. Verksamheten ska aktivera och inte passivisera.

1.2 Syfte

Denna riktlinje ska underlätta handläggningen, ange ramar och vara vägledande för biståndshandläggarna i beslutsfattandet. Den ska även syfta till att främja en likartad biståndsbedömning och skapa samsyn för både kommuninvånarna, den som tar emot stöd, anhöriga samt kommunala och privata utförare. Den ska dessutom bidra till en jämlik kvalitet i verksamheten. Riktlinjen revideras vart fjärde år eller vid behov.

Riktlinjerna baseras på:

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner
- Praxis och prejudikat från Förvaltningsdomstol

2. Allmänna utgångspunkter

Biståndshandläggning av ärende inom vård, omsorg och psykiatri sker enligt Socialtjänstlagen och ligger inom kommunens sociala ansvarsområde. Biståndshandläggarna arbetar på delegation av Socialnämnden med att utreda, besluta och följa upp biståndsinsatser för personer som på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning behöver personella insatser för att kompensera för funktionsnedsättningens konsekvenser. Insatser enligt Socialtjänstlagen ska hjälpa den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. Biståndet och insatserna ska utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Alla insatser bygger på frivillighet med respekt för självbestämmande och beaktande av den enskildes integritet. Insatserna utformas så långt det är möjligt tillsammans med den enskilde utifrån att tillgodose dennes behov.

2.1 Socialtjänstlag 2001:453 (SoL)

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag, som ger kommunerna stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. Lagens portalparagraf anger de övergripande målen och grundläggande värderingarna för samhällets socialtjänst. Det handlar om principen om jämlikhet i levnadsvillkor med lika rätt till vård och omsorg.

Socialtjänst ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet samt aktiva deltagande i samhällslivet, med hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.

2.1.1 Biståndsbegreppet och rätten till bistånd

Biståndsparagrafen SoL 4 kap. 1 § är utformad som en rättighetsparagraf för den enskilde. Den som uppfyller kriterierna i paragrafen har sålunda rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Kriterierna är att:

1. den enskilde ska ha ett behov av bistånd som inte kan tillgodose själv.
2. biståndsbehovet inte kan tillgodoses på annat sätt – exempelvis genom någon annan än socialtjänsten.

Av denna rättighet för den enskilde följer en skyldighet för kommunen att leva upp till lagens krav. Den enskilde har dock alltid i första hand ett eget ansvar för att klara sin försörjning och sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv." Rätten till bistånd saknar begränsning till särskilt angivna orsaker eller situationer utan gäller alla typer av insatser som den enskilde behöver för sin försörjning, sin livsföring i övrigt och för att uppnå skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas i nära samarbete med den enskilde. Ett bistånd enligt SoL 4 kap. 1 § kan antingen sökas av den enskilde eller erbjudas den enskilde.

2.1.2 Skälig levnadsnivå

De insatser som beviljas den enskilde ska tillförsäkra en skälig levnadsnivå.

Skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden. Det finns ingen vedertagen definition av begreppet skälig levnadsnivå, däremot finns orden skälig och levnadsnivå definierade var för sig.

Skälig - rimlig, rättvis, billig, godtagbar samt överensstämmande med en normal och naturlig uppfattning om vad som är lämpligt.

Levnadsnivå - jämförelse med levnadsstandard, vilket definieras som ett begrepp som avser individers materiella standard samt icke-materiella faktorer som påverkar individens livskvalitet.

Av förarbetena till Socialtjänstlagen framgår att begreppet skälig levnadsnivå ska bedömas med utgångspunkt i den tid och de förhållanden som den hjälpbehövande lever i. Det framgår att vilken levnadsnivå som anses skälig har överlämnats till kommunerna att fastställa. I senare förarbeten beskrivs skälig levnadsnivå som ett uttryck för kvaliteten i insatsen och vilken ambitionsnivå som kan vara rimligt i varje enskilt fall. Detta innebär att skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden.

I dom från Högsta förvaltningsdomstolen 2316-11 säger man:

"Vid bedömningen av vilken insats som kan komma i fråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det kan enligt

regeringens mening inte finnas en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad."

Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet ska ses som skäligt kan handläggaren vid tveksamhet söka stöd i rättspraxis, dessa riktlinjer samt rådgöra med kollegor/chef både internt och externt.

2.1.3 Anhörigperspektivet

I regeringens prop. 2008/09:82, i samband med skärpningen av Socialtjänstlagen 2009 gällande anhörigstöd, förtydligades vad som avses med anhörigperspektiv.

Definitionen innebär att socialtjänsten ska:

- Samverka med anhöriga
- Erbjudna anhöriga att delta i biståndsutredning
- Ta hänsyn till anhörigas synpunkter vid biståndsbedömning och utförande
- Utredda anhörigas behov och informera om kommunens stöd
- Hålla regelbunden kontakt och följa upp stödinsatserna
- Se till att sjukvården och socialtjänsten samverkar

Anhörigvård innebär ett frivilligt åtagande för den anhörige. Varje anhörigsituation är unik och utgångspunkten är att en anhörig själv avgör hur stort ansvar han eller hon vill ta för att vårda, bistå, stödja en närstående. Kommunen kan därför inte avslå en ansökan om hemtjänst med hänvisning till att den anhörige kan tillgodose omvårdnadsbehovet. (Prop. 2005/06:115 s. 156, DS 2008:18 s.19 ff samt Regeringsrätten mål 4775-1983).

Anhöriganställningar erbjuds som regel inte i kommunen. Om den av kommunen erbjudna insatsen tillgodoser biståndsbehovet, har den enskilde ingen rätt att få insatsen utformad på ett visst annat sätt (prop. 1996/97: 124 s. 174, KmR Stockholm mål nr 568-11).

2.1.4 Barnperspektivet

När åtgärder enligt denna lag berör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vad som är barnets bästa får bedömas i varje enskild situation. När en insats rör barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnets bästa ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Barnperspektivet innebär också att barnets situation ska uppmärksammas när en ansökan om bistånd eller annan insats handläggs inom socialtjänsten, även när biståndet inte gäller barnet självt utan barnets föräldrar eller syskon. Barnkonventionen blev svensk lagstiftning den 1 januari 2020.

2.1.5 Lika rättigheter och skyldigheter

I verksamheter ska man arbeta för att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

2.1.6 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer kan handla om våld som är, fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt eller ekonomiskt. Biståndshandläggarna samt utförare ska uppmärksamma, stödja och vägleda enskilda personer i att få stöd och eller information när den enskilde vill, när man misstänker att det förekommer våld.

2.2 Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30 (HSL)

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska kommunen erbjuda hälso- och sjukvård till dem som bor i särskilda boenden, bostäder med särskild service samt dem som vistas i dagverksamhet och i daglig verksamhet. Kommunen ska i samband med nämnda verksamheter även erbjuda habilitering, rehabilitering och hjälpmedel för funktionshindrade. En kommun får även i övrigt erbjuda de som vistas i kommunen hemsjukvård. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterske-, arbetsterapeut- och fysioterapeutnivå.

2.3 Lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård

Lagen innehåller bestämmelser om samverkan mellan landsting och kommun. En riktlinje har fastställts mellan kommunerna i Västra Götaland och Region Västra Götaland som reglerar samverkan vid utskrivning från slutenvården. Planering i kommunen gällande vård och omsorgsinsatser påbörjas så snart slutenvården aviserat inskrivning. Samverkan behövs för att den enskilde skall komma hem på ett tryggt sätt efter att denne är färdigbehandlad. Dessa regler gäller även för patienter som vårdas i slutenvård psykiatrisk vård. Biståndshandläggarna ska hålla sig uppdaterade på området.

2.4 Förvaltningslagen 2017:900 (FL)

De allmänna bestämmelserna om hur en myndighet ska handlägga ett ärende finns i förvaltningslagen. Där finns regler kring samverkan, myndighetens serviceskyldighet, ett lättförståeligt myndighetsspråk och muntliga inslag i handläggningen.

2.5 Ledningssystem för kvalitet

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ställer krav på att hela hälso- och sjukvården, hela socialtjänsten och all verksamhet enligt LSS (gäller även privata utförare) ska ha ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Ledningssystemet syftar till att:

- systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet.
- planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten.
- ange hur uppgifterna, som ingår i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten, är fördelade i verksamheten.

God kvalitet i verksamheter uppnås när verksamheten uppfyller de krav som gäller enligt lag, egna kvalitetsmål samt upplevelsen av kvalitet från den enskilde som beviljas stöd. Kvalitet kan uttryckas som förhållandet mellan förväntningar och upplevelser. Rätt kvalitet uppstår när förväntningar infrias, behov tillfredsställs och krav uppfylls.

2.5.1 Egenkontroller, riskanalyser och avvikelser

I ledningssystemet ska framgå hur verksamheterna arbetar med egenkontroll, riskanalys och avvikelser. Riskanalyser ska göras i förebyggande syfte och kan handla både om risker som uppmärksammas på verksamhetsnivå och individnivå. Det ska finnas en rutin/handbok för avvikelser, där ska det framgå närmare hur lex Sarah, lex Maria samt synpunkter och klagomål ska hanteras.

2.6 IBIC och livsområden

Verksamheterna, både myndighetsutövning och utförare ska arbeta utifrån individens behov i centrum (IBIC). IBIC är ett behovsriktat och systematiskt arbetssätt där den enskilde och

anhöriga/närståendes delaktighet i utredning, planering, genomförande och uppföljning stärks. Utredningar och genomförandet av insatser blir mer likvärdiga och rättssäkra eftersom handläggarna och utförarna använder samma arbetssätt och gemensamma begrepp i en strukturerad dokumentation. Tydligt beskrivna behov och mål ger utföraren bättre förutsättningar att välja arbetssätt och metoder. Utförarens roll att kontinuerligt planera och följa upp genomförandet tillsammans med individen utvecklas och stärks. Insatserna enligt Sol ska utgå från den enskildes behov av stöd beroende på funktionstillstånd och förmåga. Dessa behov kan beskrivas utifrån International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF).

Den enskilde kan enligt ICF ha olika grader av svårighet att genomföra en aktivitet enligt följande:

- ingen svårighet
- lätt svårighet
- måttlig svårighet
- stor svårighet
- total svårighet

Känsla av trygghet är en emotionell funktion som räknas till känslö- och affektkomponenterna i tankeprocesserna enligt ICF. Det kan beskrivas om den enskilde har behov av stöd för att han eller hon känner sig otrygg. Individens bedömda och avsedda funktionstillstånd skall således ligga till grund för bedömning av hur individens behov kan tillgodoses. Om behov av insats föreligger, finns två inriktningar i IBIC- behovet tillgodoses med stödjande/tränande insats eller behovet tillgodoses med kompenserande insats. Stödjande/tränande insats innebär att den enskilde är med i aktiviteten på något sätt medan insatsen utförs till fullo av någon annan än individen själv, vid kompenserande insats. För beviljade insatser skall målet med dessa dokumenteras och finnas med i beslutet.

Nedan följer en översiktlig bild av livsområden enligt IBIC och kortfattat vad de innefattar. Behov beskrivs under det huvudsakliga livsområdet.

Livsområde	Kort beskrivning av innehåll
Lärande att tillämpa kunskap	Lärande, tillämpning av kunskap som är inlärd, tänkande, problemlösning och beslutsfattande.
Allmänna uppgifter och krav	Allmänna uppgifter och krav handlar om allmänna aspekter på att genomföra enstaka eller mångfaldiga uppgifter, organisera arbetsgång och hantera stress.
Kommunikation	Kommunikation handlar om allmänna och specifika drag i kommunikation genom språk, tecken och symboler och som innefattar att ta emot och att förmedla budskap, att genomföra samtal och att använda olika kommunikationsmetoder och kommunikationshjälpmedel.
Förflyttning	Förflyttning innefattar att förflytta sig från en plats till en annan, att bära, flytta eller hantera föremål, att gå, springa eller klättra och att använda olika transportmedel.
Personlig vård	Personlig vård rör egen personlig vård, att tvätta och torka sig själv, att ta hand om sin kropp och kroppsdelar, att klä sig, att äta och dricka och att sköta sin egen hälsa.

Hemliv	Hemliv innefattar att genomföra husliga och dagliga sysslor och uppgifter. Områden av hemarbete innefattar att skaffa bostad, mat, kläder och andra förnödenheter, hålla rent, reparera och ta hand om personliga och andra hushållsföremål samt att hjälpa andra.
Mellanmänniska interaktioner och relationer	Mellanmänniska interaktioner och relationer handlar om att genomföra de handlingar och uppgifter som behövs för grundläggande och sammansatta interaktioner med människor (okända, vänner, släktingar, familjemedlemmar, och andra närstående) på ett i sammanhanget lämpligt och socialt passande sätt.
Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv	Detta livsområde handlar om att engagera sig och utföra sådana uppgifter och handlingar som krävs vid utbildning, arbete, anställning och ekonomiska transaktioner.
Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv	Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv handlar om de handlingar och uppgifter som krävs för att engagera sig i organiserat socialt liv utanför familjen, i samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv.
Känsla av trygghet	Känsla av trygghet är en kroppsfunction inom kroppssystemets psykologiska funktioner som utifrån situation leder till känsla/upplevelse av trygghet.
Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig	Livsområdet ska beaktas i utredningen och utförandet, men innefattar inga riktade insatser.

2.7 Kommunens ansvar för medborgare

För de flesta personer är bosättnings- och vistelsekommunen en och samma kommun. Med bosättningskommun avses enligt 2 a kap. 3 § SoL den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller annan kommun, om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen. Det framgår även att det är bosättningskommunen som ansvarar för att utreda behov, besluta, verkställa och finansiera de stöd och hjälpinsatser som den enskilde behöver oavsett om den enskilde tillfälligt eller under längre tid vistas i en annan kommun. Detta ansvar gäller även om behovet av bistånd endast föreligger när den enskilde vistas i vistelsekommunen.

2.7.1 Vistelsekommun

Vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall. Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställighet enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar. Utföraren ansvarar för att lämna underlag på utförda timmar för fakturering.

När personer till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver tillfälliga insatser under en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, ska vistelsekommunen bistå bosättningskommunen med utredning och att verkställa beslut vid begäran. Med kortare tid menas upp till 6 månader samt att den enskilde avser att återvända till bosättningskommunen. Kvarstår behovet överstigande sex månader övergår ansvaret till vistelsekommunen som då anses som bosättningskommun. 2 kap. 6 § SoL

När den enskilde kan behöva delvis annat stöd i en annan omgivning och miljö, som till exempel i sommarstugan, ska vistelsekommunen bistå med utredning om bosättningskommunen sänder en begäran om det. Vistelsekommunen ska även verkställa beslutet om bosättningskommunen begär det. Innan detta genomförs tecknas ett avtal där det framgår att bosättningskommunen

har begärt verkställighet, och att bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för kostnaderna.

Om det är oklart vilken kommun som är ansvarig för den enskilde är det alltid vistelsekommunen som ansvarar för stöd- och hjälpinsatser. Det kan handla både om akuta insatser och andra insatser. Först när det är klarlagt att en annan kommun har ansvar, begränsas vistelsekommunens ansvar.

2.7.2 Flytt till annan kommun

En person som önskar flytta till en annan kommun och som till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller annan allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och inte kan bosätta sig där, utan att inflyttningskommunen bistår med nödvändiga insatser, kan enligt 2 a kap. 8 § SoL ansöka om sådana insatser. Ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Förhållandet om den sökandes behov är tillgodosett i hemkommunen får inte beaktas vid bedömning av ansökan. Hemkommunen är på begäran av inflyttningskommunen skyldig att bistå med den utredning som behövs för att kunna pröva ansökan. Biståndsutredningen utförs av hemkommunen i enlighet med inflyttningskommunens begäran om vad utredningen ska innehålla.

En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. Ärendet flyttas då över om den enskilde har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt. En begäran ska vara skriftlig. Den andra kommunen ska skriftligen och utan dröjsmål meddela sin inställning.

2.7.3 Akut nödsituation

Situationer kan uppstå oväntat och oförutsett och då har vistelsekommunen ansvar för utredning, beslut, verkställighet och kostnader för de insatser som behövs omedelbart. Praxis har utvecklats för hur akuta situationer bör tolkas. Vilka insatser som kan komma ifråga måste biståndshandläggaren bedöma utifrån förhållandena i varje enskilt fall.

2.7.4 Asylsökande

Kommunen har enligt Socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för de som vistas i Sverige. Migrationsverket ansvarar för asylsökande enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA). LMA är dock en mer begränsad lagstiftning än Socialtjänstlagen, därför gäller kommunens yttersta ansvar även för personer som omfattas av LMA. Kommunen är därför skyldig att pröva den enskildes ansökan om bistånd för behov som inte täcks genom LMA. Det innebär att en asylsökande vid behov kan beviljas hemtjänst, korttidsboende eller särskilt boende.

2.7.5 EU/EES-medborgare

Rätten till likabehandling innebär att EU/EES-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till bistånd och andra sociala förmåner på lika villkor som svenska medborgare. EU/EES-medborgare har uppehållsrätt efter tre månader om de uppfyller något av villkoren för uppehållsrätt. Till skillnad från uppehållstillstånd prövas inte uppehållsrätt, utan gäller så länge ett villkor är uppfyllt.

3. Biståndshandläggning

Biståndshandläggning är den process som föregår och leder fram till ett beslut om bistånd, vilket i sin tur kan bestå av olika insatser. Det är även uppföljning och vid behov omprövning av insatser.

3.1 Ansökan

Ett ärende hos biståndsenheten kan aktualiseras genom en ansökan, anmälan eller förfrågan. Den enskilde ansöker om bistånd. En ansökan innebär en begäran om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen. Det finns inga begränsningar om vad den enskilde kan ansöka om. Ibland är det för den enskilde svårt att precisera en ansökan. Biståndshandläggaren är då behjälplig med att förtydliga en ansökan utifrån den enskildes önskemål. Det är bara den enskilde eller behörig företrädare (förvaltare) som kan göra ansökan. Med anmälan avses att en kontakt tas från annan än den enskilde om att ett behov av hjälp eventuellt föreligger. Därefter tar biståndshandläggaren kontakt med den enskilde som anmälan gäller för att erbjuda möjlighet att ansöka om stöd och hjälp. Ansökan kan vara såväl muntlig som skriftlig.

3.2 Utredning

All utredning inleds och genomförs med samtycke av den som är part med rätt att själv föra sin talan i ärendet eller av behörig ställföreträdare (förvaltare). När ansökan har gjorts av den enskilde själv eller behörig företrädare föreligger samtycke till att inleda utredning. Om den som ansökt ändrar sig och vill avstå från hjälp återtas också samtycket till utredning. En inledd utredning kan aldrig fullföljas utan samtycke och ärendet avskrivs. Handlingarna skall bevaras och gallras enligt 12 kap. § 1-2 SoL och 7 kap. 2 § Socialtjänstförordningen (SoF).

Enligt SoL 11 kap. 1 § ska utredning inledas utan dröjsmål av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till kännedom och som kan föranleda någon åtgärd.

I sitt utredningsarbete behöver biståndshandläggaren, för att kunna göra en individuell behovsbedömning viss information om den enskilde. Biståndshandläggaren identifierar behov genom kartläggning av underlag, genom en personlig kontakt och samtal med den enskilde. Utredningen genomförs med utgångspunkt från IBIC samt ICFs livsområden där den enskildes behov, resurser och mål dokumenteras strukturerat. Livssituation och omgivningsfaktorer eller miljön där den enskilde befinner sig kan vara underlättande eller hindrande, det är också faktorer att ta hänsyn till för biståndshandläggaren. I utredningsarbetet kan vara lämpligt att kommunens arbetsterapeut vid behov om brukaren har hemvård lämnar ett ADL-bedömning (allmän daglig livsföring) till biståndshandläggaren. Ett nära samarbete med andra professioner och andra samhällsorgan är också en förutsättning för att den enskilde på ett snabbt sätt ska få rätt insats som utformas på bästa sätt.

3.3 Bedömning

När den enskilde ansökt om bistånd ska biståndshandläggaren göra en bedömning utifrån den enskildes behov. Som ett led i behovsbedömningen prövas om stödbehovet kan avhjälpas eller minskas genom generella insatser exempelvis bostadsanpassning, tekniska hjälpmedel eller bostadsbyte. Bedömningen innefattar att utreda ovan beskrivna livsområden, vilka möjliga funktionsnedsättningar som identifieras och vad de i så fall har fått för konsekvenser för den enskildes förmåga att leva på en skälig levnadsnivå. Det ska bedömas om dessa konsekvenser och behov kan tillgodoses av den enskilde själv eller på annat sätt. Det är först efter en sammanvägd individuell bedömning av behovet, de egna resurserna och omständigheterna i övrigt som biståndshandläggaren kan konstatera om den enskilde har rätt till bistånd eller inte.

I vissa fall kan situationen uppstå att den enskilde gärna vill ha en viss typ av insats för att få sitt behov tillgodosett. Men när det gäller utformandet av hjälpinsatser sägs det bland annat i förarbeten till socialtjänstlagen: "Vid bedömningen av vilken insats som kan komma i fråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det kan enligt regeringens mening inte finnas en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad." Detta innebär att det ibland kan bli aktuellt för biståndshandläggaren att avslå den insats som den enskilde själv

önskar, med hänvisning till att verksamheten kan erbjuda en annan insats som är lämpligare och mer kostnadseffektiv.

3.4 Beslut

Delegationsordningen styr vem som har delegation att fatta ett beslut.

Beslut enligt 4 kapitlet 1 § SoL fattas av handläggare vid kommunens biståndsenhet. När handläggare inte har delegation ger handläggaren alternativt enhetschef nämnden ett förslag till beslut.

Beslut i ett ärende om rätt till insats innebär bifall till ansökan. I annat fall avslås ansökan. Det kan också bli bifall till viss del av ansökan och avslag till viss del, så kallat delavslag. Skäl till avslag skall anges och kommuniceras i enlighet med Förvaltningslagen och beslutet skall motiveras samt meddelas sökanden. En ansökan skall bifallas om behov av insatsen föreligger och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. När ett beslut har fattats skall enligt Förvaltningslagen ett skriftligt beslutsmeddelande lämnas till den enskilde eller dennes företrädare. Om beslutet inte har kunnat verkställas inom tre månader från beslutsdatum skall detta inrapporteras till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

3.4.1 Beslutsmotivering

Beslutet ska ge svar på ansökan och innehålla en beslutsformulering, det vill säga det ska framgå vad som har beslutats samt enligt vilket lagrum beslutet är fattat. Det ska finnas en beslutsmotivering för att den enskilde och i vissa fall överordnade beslutsfattare, bättre ska kunna förstå varför ett visst beslutet är fattat. Av beslutet ska det framgå vilka behov som ska tillgodoses och det stöd i form av insatser som personen har beviljats. Biståndsbeslutet ska formuleras så att det klart framgår vilket mål som ska uppnås med insatsen. Beslutet utgör grunden för ett uppdrag till utföraren.

Ett beslut kan vara bifall, delvis avslag eller avslag på ansökan. Vid avslagsbeslut ska motiveringen aldrig vara generell, exempelvis "behovet kan tillgodoses på annat sätt". Det ska framgå vad ett annat sätt är i den aktuella situationen. Det ska framgå av beslutet under vilka omständigheter beslutet kan omprövas. Beslut som inte verkställs inom en månad på grund av att den enskilde inte tar emot stödet omprövas eller avslutas.

3.4.2 Förbehåll och omprövning

Alla beslut bör vara tidsbegränsade utom beslut om särskilt boende och larm.

Biståndshandläggaren har ansvar för att följa upp innan beslutet upphör att gälla.

Beslutet kan innehålla ett förbehåll om att beslutet kan återkallas/omprövas om det bedöms att den enskilde inte längre har behov eller inte använder sig av den beslutade insatsen. Det är dock viktigt att förbehållet kan förstås av den enskilde och vid vilka precisa förutsättningar en omprövning/återkallelse kan komma att göras. Det räcker inte med "vid förändrade eller nya omständigheter". Förbehållet ska vara dokumenterat i beslutet.

3.4.3 Gynnande beslut

Huvudregeln är av hänsyn till den enskildes trygghet och behov att kunna inrätta sig efter ett fattat beslut att gynnande myndighetsbeslut inte kan ändras till den enskildes nackdel eller återkallas.

Undantag är om:

- det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas.
- beslutet har fattats utifrån felaktiga eller vilseledande uppgifter från den enskilde.
- tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart.

Skulle ett gynnande beslut ändras utifrån någon av dessa undantag är det ett beslut som avser myndighetsutövning. Ett sådant beslut kan inte fattas av utförare som verkställer beslutet. Vid ändrade förhållanden ska först alltid en omprövning av beslutet göras av biståndshandläggare.

3.4.4 Kommunicering

Den enskilde underrättas skriftligt om beslutet, oavsett om den enskilde begär det eller inte. Beslutet skickas till den enskilde eller dennes företrädare med post. Biståndshandläggaren överväger om det finns fler parter som ska underrättas, vilket exempelvis kan vara aktuellt om beslutet rör barn. Vid delvis avslag eller avslag ska underrättelsen skickas per post tillsammans med information om hur beslutet kan överklagas. Den enskilde kommuniceras muntligen med fråga om behjälplighet vid överklagan.

3.4.5 Överklagan

Om beslutet går den enskilde helt eller delvis emot kan det överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det är endast den som berörs av ett beslut som får överklaga det. Biståndshandläggaren ska vara behjälplig med överklagan om den enskilde så önskar. Den enskilde ska skriftligen delge sin överklagan till den socialnämnd som fattat beslutet. Överklagandet skall ha inkommit inom tre veckor från det att den enskilde tagit emot beslutet.

Inledningsvis skall socialnämnden pröva att besvärshandlingen kommit in i rätt tid. Socialnämnden får, enligt Förvaltningslagen ändra sitt beslut. Ändrar socialnämnden sitt beslut så att den klagande får vad den ansökt om förfaller överklagandet.

I annat fall ska nämnden sända skrivelsen och övriga handlingar till exempel tjänsteutlåtande där överklagandet bemöts, till förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten kommer därefter att fatta beslut i ärendet. Ett beslut från Förvaltningsrätten ska verkställas omedelbart. Såväl socialnämnden som den enskilde kan begära inhibition av ett beslut som fattats av allmän förvaltningsdomstol. Avslagsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL kan inte överklagas genom förvaltningsbesvär. Det blir i sådana fall fråga om laglighetsprövning enligt Kommunallagen (1991:900).

3.5 Uppdrag till verkställigheten

När biståndshandläggaren beslutat om en insats ska utredningen och ett formulerat uppdrag överlämnas till enhetschef i utförarverksamheten, innan insatsen verkställs. Uppdraget ska vara utgångspunkt och grund för hur utförande verksamhet utformar insatsen.

I uppdraget till utföraren ska insatsernas mål och syfte tydligt framgå samt vilket behov av stöd och hjälp som verksamheten behöver ge för att tillgodose den enskildes behov samt datum för när ärendet ska omprövas. Eventuella önskemål från den enskilde kring insatsernas utformning, som framkommit i samband med utredningen, ska också framgå i uppdraget till utföraren.

3.6 Uppföljning

Biståndshandläggaren har till uppgift att regelbundet följa upp beslutade insatser. Omfattningen av uppföljningen ska vara i paritet med insatsen och insatserna ska följas upp så länge de pågår. Tidsbegränsade beslut ska följas upp innan avslut.

En uppföljning kan föranledas av att:

- behoven hos personen har förändrats.
- synpunkter och klagomål har framförts av personen själv eller dennes närstående.
- omständigheterna i övrigt som gör att en uppföljning är aktuell.

Utföraren ska omedelbart meddela biståndshandläggaren om det sker förändringar i den enskildes funktionstillstånd. Det åligger också den enskilde att meddela förändrade förhållanden.

Uppföljningen syftar till att bedöma om uppdraget genomförts och den enskilde får de bedömda behoven tillgodosedda. Den enskilde har skyldighet att bidra i uppföljningen. Uppföljning ska ske systematiskt och bygga på samtal med den enskilde och uppgifter från utföraren samt i vissa fall genom kontakt med anhöriga/närstående om samtycke finns till det.

Uppföljning med den enskilde kan genomföras genom telefonkontakt, webbmöte, personligt möte i hemmet eller på annan plats. I uppföljningssamtalet undersöks den enskildes upplevelse av kvaliteten på till exempel bemötande, delaktighet och genomförande.

En sammanvägning och analys av nuvarande funktionstillstånd och tidigare beslutad insats kan påverka eller förändra behovet av insatser och leda till en ny ansökan och utredning. Kvarstår samma behov kan det ändå innebära att målen förändras. Nya uppgifter ska utgöra ett underlag för utförarens planering av genomförandet och lämnas till utföraren. Nedanstående förtydligande av uppföljningsintervall ska ses som ett riktmärke. Vid förändrade behov hos den enskilde ska alltid en uppföljning genomföras, annars sker uppföljning av gynnande verkställda biståndsinsatser, enligt 4 kap. 1 § SoL, systematiskt utifrån individuell bedömning av vårdbehov enligt nedan:

- Korttidsboende 2 - 4 veckor.
- Kontaktperson 3 månader.
- Dagverksamhet 6 månader.
- Boendestödjande, hemtjänst, ledsagning och matdistribution 12 månader.
- Trygghetslarm och särskilt boende är ej tidsbegränsat.

Det kan uppstå situationer där ett akut ökat personligt omvårdnadsbehov, hos den enskilde vilken har beviljade insatser i form av hemtjänst uppkommer. Här avses insatser, vilka är av karaktären personnära och som den enskilde inte klarar sitt liv utan såsom exempelvis, förflyttningar, hjälp med mat och intag av föda och dryck, toalettbesök, hygien, på/avklädning. Omsorgspersonal meddelar biståndshandläggare om situationen samt utför det som den enskilde har behov av utan föregående biståndsbedömning. Kvarstår behovet efter fem dagar ansöker den enskilde om utökade insatser hos biståndshandläggaren. Om behovet bedöms vara tillfälligt fattas beslut om tidsbegränsade insatser.

Om i övriga fall behov av utökad insatstid kan enhetschef/chef i beredskap i verkställigheten göra bedömning kring utökat behov under kvällar och helger. En återkoppling sker till biståndshandläggare genom underlag nästkommande vardag.

3.7 Dokumentation

Verksamheten ska utifrån IBIC-processen och lag-krav fortlöpande dokumentera. Dokumentation avseende grunduppgifter, utredningar, beslut, genomförandeplaner och uppföljningar samt journalanteckningar utgör den sociala dokumentationen.

Dokumentationen ska kunna användas för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, statistik och forskning (SOSFS 2014:5).

Utföraren ska dokumentera när beslutet har verkställts. Om ett gynnande beslut inte har verkställts eller inte verkställts fullt ut ska det framgå av dokumentationen, vilka skälen är till att det inte har verkställts. Likaså ska biståndshandläggaren informeras.

3.7.1 Samtycke

Biståndsenheten och verksamheterna kan behöva samverka med varandra och med andra myndigheter utifrån personens individuella behov. Det kan vara samverkan med Västra Götalandsregionen (VGR) eller Försäkringskassan. För att få lämna ut information eller inhämta information om personer som är i behov av vård och omsorg behövs ett samtycke.

I vilket syfte samtycket inhämtas ska dokumenteras, dessutom ska det framgå:

- vilka andra myndigheter som får kontaktas
- om och eventuellt när närstående får kontaktas
- vilka sakkunniga och referenspersoner som får kontaktas
- när samtycket har lämnats och hur länge det gäller.

En informationsskyldighet finns mellan kommunens medarbetare inom olika verksamheter, till exempel mellan hemsjukvård, myndighetsutövning och verksamheten.

Informationsskyldigheten ska ske för att alla parter ska kunna ge det stöd, den vård och omsorg den enskilde har rätt till, förutsatt att den enskilde givit sitt samtycke.

3.7.2 Samordnad individuell planering

Samordnad individuell planering (SIP) är lagstadgad sedan 2010.

När den enskilde har behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård har denne rätt att få en SIP av kommunen och regionens sjukvård. Planen ska upprättas om den enskilde samtycker till att den upprättas och om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda. Den som uppmärksammar behovet ska kalla till SIP. En SIP ska alltid utgå från individens behov och delaktighet från den enskilde.

Av planen ska det framgå vilka insatser som behövs, vilken huvudman som är ansvarig, åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen och regionen samt vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig detta. Om det redan finns en plan enligt någon annan bestämmelse eller på frivillig grund, är det tillräckligt med den planen så länge samtliga föreskrivna krav är uppfyllda.

4. Förebyggande stöd och service

Enligt socialtjänstlagen ska kommunen erbjuda stöd till anhöriga till personer med funktionsnedsättning, demens eller annan långvarig sjukdom, under förutsättning att den enskilde ansöker om insats. Stödet kan utformas på olika sätt. Det kan vara riktat till den som vårdas och indirekt innebära ett stöd för den som vårdar eller det kan riktas till den som vårdar direkt. Det ska i utredningen framgå på vilket sätt eventuell anhörigs behov tillgodosätts eller på annat sätt framgå hur hänsyn tagits till anhörigs behov.

4.1 Avlösning i hemmet

Avlösning är till för anhöriga som vårdar en närstående i det egna hemmet. Huvudsyftet med avlösningen är att den enskilde skall vara trygg i förvisningen att de omsorgsinsatser som anhängvårdaren skulle ha utfört i hemmet också kommer att utföras via avlösningen. Avlösning ska ge den anhörige möjligheten till avkoppling, utträtta ärenden, gå på läkarbesök med mera. Avlösning kan beviljas när omvårdnaden eller stödet är av stor omfattning. Beslutet om avlösning avser alltid den person som har behov av vård och omsorg, inte den anhörige. Avlösning i hemmet innebär att en omvårdnadspersonal kommer hem till den som är i behov av vård och omsorg efter överenskommelse.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Personlig vård Förflyttning Känsla av trygghet Allmänna uppgifter och krav Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig	Den enskildes behov av stöd styr insatsens utformning. Syftet är att tillfälligt överta den tillsyn och/eller omsorg som den anhörige utför, för att denne ska kunna utträtta ärenden eller delta i egna aktiviteter utanför bostaden.	Maximalt 20 timmar/månad	Insatsen kan enbart beviljas då den enskilde sammanbor med den som vårdar.

4.2 Regelbundet återkommande korttidsboende/växelvård

Växelvård innebär att den enskilde växelvis bor i ordinärt boende respektive på korttidsboende. Syftet med växelvård är dels att avlasta anhöriga och dels att den enskilde ska få sina behov av vård/omsorg/tillsyn tillgodosedda och på så vis stärka möjligheten till kvarboende i det egna hemmet. Den enskilde vistas på korttidsboende med regelbundna perioder. Perioderna kan variera mellan en och två veckor med olika tidsintervaller.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Mellanmänniska interaktioner och relationer Personlig vård Förflyttning Känsla av trygghet Allmänna uppgifter och krav Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig	Regelbunden återkommande vistelse på korttidsboende i syfte att avlasta anhörig och möjliggöra kvarboende i ordinärt boende för den enskilde.	Individuell behovsbedömning. Kan beviljas med maximalt 2 veckor per månad.	Växelvård beviljas inte när behoven skäligen kan tillgodoses genom avlösning i hemmet. Vid ansökan om fler dygn per år bör särskilt boende övervägas.

4.3 Dagverksamhet

Dagverksamheten är avsedd för de som bor i ordinärt boende. Insatsen riktar sig till personer med demenssjukdom. Den enskilde ska som regel vara utredd och diagnostiserad med demenssjukdom eller vara under utredning för demenssjukdom.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Samhällsgemenskap Mellanmännsliga interaktioner och relationer Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig	Syftet är att ge den enskilde stimulans och skapa möjligheter att bo kvar i det ordinära boendet eller att avlösa närstående.	Individuell behovsbedömning. Kan beviljas vardagar, under maximalt 6 månader för att sedan omprövas.	Kan även innefatta stöd att genomföra egenvård, till exempel genomföra ordinerad träning.

4.4 Kontaktperson

Insatsen kontaktperson innebär att personen ska vara en medmänniska som kan ge råd till den enskilde i situationer som inte är av komplicerad natur samt ge stöd i att bryta den enskildes isolering.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Samhällsgemenskap Mellanmännsliga relationer och interaktioner	Kontaktpersonen ska medverka till att personer med funktionsnedsättning kommer ut i samhället och kommer i kontakt med andra människor. En viktig uppgift är att hjälpa till med att bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet. Målet är att den enskilde ska leva ett självständigt liv, och att insatsen syftar till "hjälp till självhjälp".	Individuell behovsbedömning. En skälig nivå att utgå från är maximalt 12 timmar per månad.	Insatsen kontaktperson ska inte beviljas för en person som har ett fungerande privat nätverk (det vill säga familj, anhöriga, vänner), eller är beviljad insats i form av särskilt boende eller trygghetsboende. En helhetsbedömning utifrån andra beviljade insatser ska alltid göras. Kontaktpersonen bör inte vara personal, tjänsteman, god man eller förvaltare för den enskilde, eftersom detta kan leda till rollkonflikter.

4.5 Boendestöd

Enligt 5 kap. 7 § i SoL ska kommunen verka för att människor som av psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Boendestöd är ett stöd i ordinarie boende och ska ge den enskilde en möjlighet att bo kvar i den egna bostaden och klara sig så självständigt som möjligt.

Boendestöd vänder sig till personer med psykisk funktionsnedsättning, lindrig utvecklingsstörning eller neuropsykiska funktionsvariationer som upplever väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden. Dessa svårigheter ska ha funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna kan bestå av funktionshinder, det vill säga begränsningar som uppstår i relation mellan en person med en funktionsnedsättning och brister i omgivningen, eller vara en direkt effekt av funktionsnedsättningen.

Boendestöd kan även ges till personer som i kombination med sin funktionsnedsättning har riskbruk, missbruk eller annat riskbeteende. Behöver den enskilde stöd eller behandling kring missbruk ansvarar individ- och familjeomsorgen för den delen. Har den enskilde stöd från flera verksamheter ska dessa samverka för att den enskildes alla behov ska tillgodoses, förutsatt att den enskilde ger sitt samtycke till detta.

Boendestödet ska vara anpassat efter den enskildes behov av särskilt stöd och kunna utföras dag-, kvälls- och nattetid. Centralt i boendestöd är den enskildes delaktighet utifrån förmåga. Insatsen kan utgöra ett alternativ till bostad med särskild service. Boendestöd beviljas med ett tidsbegränsat beslut som ska omprövas en gång om året. Huvudprincipen är att boendestöd beviljas till och med 65 års ålder. Det ska dock ske en individuell prövning. När det inte längre är möjligt med insatsen boendestöd, är det vanligt att den enskilde beviljas hemtjänst.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Alla livsområden kan bli aktuella	Boendestöd ska ses som en samlad insats med både praktisk hjälp och motiverande stöd som kan variera över tid och i omfattning beroende på den enskildes aktuella behov och livssituation	Individuell behovsbedömning.	Insatsen boendestöd kräver följsamhet med nivåer beskrivna under hemtjänst. Då boendestöd och hemtjänst är sprungen ur samma bistånd ska inte samma insatts beslut förekomma.

5. Hemtjänst

Människor ska i största möjliga utsträckning ges möjlighet att leva ett självständigt liv och kunna bo kvar hemma i sitt ordinarie boende under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social verksamhet underlättar det för den enskilde att kunna få bo kvar hemma och ändå ha kontakt med andra (5 kap. 4 - 6 §§ SoL)

De aktiviteter tillika, insatser som ryms i begreppet "hjälp i hemmet" syftar till att underlätta den dagliga livsföringen för den enskilde, och därigenom underlätta ett kvarboende. Insatserna kan vara av servicekaraktär, eller bestå av personlig omvårdnad. Personlig omvårdnad ges för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Serviceinsatser handlar om praktisk hjälp med hemmets skötsel exempelvis städning, tvätt, strykning, inköp. I hemtjänst ingår inte tjänster som storstädning, vädring av stora mattor, matlagning och bakning, skötsel och rastning av

husdjur, trädgårdsskötsel, snöskottning och sandning. Kommunens personal kan vara behjälplig med information om att sådana tjänster kan köpas av annan utförare.

5.1 Syftet med hemtjänst

Syftet med hemtjänst är att underlätta den dagliga livsföringen för enskilda personer. Hemtjänst är frivillig och ska leda till att den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Hemtjänst gör det möjligt att bo kvar i det egna hemmet även med omfattande vård- och omsorgsbehov. Är behoven så omfattande, stora och varaktiga att en skälig levnadsnivå inte kan garanteras i hemmet hänvisas dock den enskilde till att ansöka om plats i särskilt boende. Med omfattande behov avses som riktmärke hemtjänstinsatser som motsvarar 120 utförda timmar per månad eller mer (inkluderar inte dubbelbemanning). Undantaget är vård i livets slutskede.

Insatserna ska utformas så att det stärker personens förmågor och ökar möjligheterna att leva ett självständigt liv med målet att den enskilde upplever vardagslivet som meningsfullt. Hemtjänst kan beviljas till personer oavsett ålder som har behov kopplade till åldrande, sjukdom eller funktionsnedsättning. Stödet kan handla både om serviceinsatser och personlig vård. Hemtjänst utförs under dygnets alla timmar, alla dagar på året.

5.1.1 Makar, familjer och andra som delar hushållsgemenskap

Enligt äktenskapsbalken ska makar fördela utgifter och sysslor mellan sig och bidra till det underhåll som behövs. En bedömning behöver göras av vilka faktiska resurser som finns gemensamt hos makarna eller i äktenskapsliknande förhållanden. När det gäller förälder, föräldrar eller barn och övriga som delar hushållsgemenskap som behöver hemtjänst genomförs en bedömning av hela familjens situation och vilka resurser som finns i familjen. Där ingår i att ta ställning till vad som är rimligt att ungdomar eller andra vuxna i familjen tar ansvar för.

5.1.2 Husdjur

Endast i sällsynta fall kan husdjur anses nödvändiga för den enskildes livsföring och därmed är det enbart vid särskilt synnerliga omständigheter som det kan beviljas stöd för skötsel av husdjur. Det sker en individuell prövning utifrån psykiska mående och välbefinnande.

5.2 När behovet av hemtjänstinsats plötsligt uppstår eller ändras

Ibland uppstår behov av hemtjänstinsatser plötsligt hos både personer som inte tidigare har haft hemtjänst och hos dem som plötsligt behöver mer stöd. Det kan handla om att en närstående själv blir sjuk som annars är den som ger vård och omsorg. Behovet kan uppstå när som helst under dygnet alla veckans dagar. För personer som snabbt behöver få hjälp från hemtjänst prioriteras den enskildes basala behov såsom toalettbesök, hjälp i och ur säng, att få mat och dryck. Denna vård och omsorg ska snarast inledas, dock senast inom 24 timmar. Sjuksköterska inom Hemsjukvården eller chef i beredskap bistår med tillfälliga beslut under kvällar, helger och nätter genom att bedöma om akuta och eller tillfälliga insatser behöver sättas in. Biståndsenheten får nästkommande vardag information från Hemsjukvården och påbörjar därefter sin behovsbedömning.

5.2.1 Vård i livets slutskede

Det ska vara möjligt att bo kvar i sin socialt invanda miljö även om omvårdnadsbehovet blir större i och med livets slutskede. Omvårdnad/vård i livets slut ska kunna erhållas såväl i ordinärt boende som i särskilt boende. Beslut fattas av biståndshandläggare i samråd med sjuksköterska.

5.3 Tillfälligt hemgångsbeslut (utskrivning från slutenvård)

Med bakgrund i Lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård har kommunen ansvar att omedelbart möjliggöra hemgång för färdigbehandlade patienter. Hemgångsbeslutet syftar till att personer ska kunna återgå hem till sin ordinarie bostad skyndsamt, och möts där upp av personal från hemtjänsten som tillsammans med den enskilde planerar vilket stöd som behövs under den närmaste tiden efter sjukhusvistelsen. Biståndshandläggare omprövar beslutet och vid behov upprättas en samordnad individuell plan (SIP). För att rätt insatser ska komma individen till handa är det viktigt att hemtjänstpersonalen har dokumenterat förändrade behov kontinuerligt för att vara en del av uppföljningen och att dessa tillsammans med den enskildes uppfattning ska påvisa det aktuella behovet.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Allmänna uppgifter och krav	Beslutet avser ett öppet rambeslut, där den enskilde tillsammans med personal från hemtjänsten i genomförandeplanen kommer fram till vilket stöd som behövs under de första 4 veckorna. Inom den tiden gör handläggare ett uppföljningsbesök och utifrån ansökan utreds därefter det fortsatta behovet av hjälp och stöd.	Hemgångsbeslutet kan vara mycket omfattande under hela dygnet för att kunna möta behoven efter sjukhus vistelse, och ska regelbundet utvärderas och anpassas i takt med att den enskilde stabiliserar sig och kommer till ro i det egna hemmet. Kan beviljas under maximalt 4 veckor för att sedan omprövas.	Genomförandeplanen ska innehållsmässigt utgå ifrån de vägledande nivåerna.

5.4 Vanliga insatser som kan utföras av hemtjänst

I de följande avsnitten beskrivs innehållet, förutsättningar och omfattning i de insatser som vanligen beviljas inom ramen för hemtjänst. Det är alltid den enskildes behov som styr. Den enskilde får vård och omsorg utifrån en utredning och ett beslut. I utredningen, beslutet och uppdraget ska det framgå vad funktionsnedsättningen består av och vilka konsekvenser det har fått för den enskilde. Biståndsbeslutet ska formuleras så att det klart framgår vilket mål som ska uppnås med insatsen. Det ska framgå inom vilka livsområden och hur omfattande behovet av stöd är. Det ska ske genom en nivåbedömning av funktionsnedsättningen från lätt till mycket stor. Alla delmoment i en insats är inte säkert att den enskilde får hjälp med, det beror på hur mycket den enskilde klarar att göra själv.

5.4.1 Personlig omvårdnad

Inom området personlig omsorg ingår insatser så som omsorg morgon/förmiddag/dag/eftermiddag/kväll/natt. Den enskildes personliga vanor, till exempel önskemål om hur ofta hon eller han brukar eller vill sköta om sin kropp ska framgå av utredningen.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Personlig vård Förflyttning	Personlig omvårdnad består av förekommande uppgifter som rör den egna personen exempelvis: <ul style="list-style-type: none"> - tvätta sig (tvätta hela eller delar av kroppen). - dusch och att torka sig. - sköta kroppsvård (klippa naglar, kamma hår, rakning, munhygien, enklare make-up). - sköta toalettböbehov (stöd vid toalettböbesök, byte av inkontinensskydd, tömning av urinpåse och stomipåse). - klä sig (att klä på och av sig, och byta kläder vid behov). - äta och dricka (praktisk hjälp att äta och dricka, vid behov närvara vid måltiden). - sköta sin egen hälsa. - ändra grundläggande kroppsställning. - lyfta och bära föremål. - gå i trappa. - röra sig inom hemmet.	Dagligen. Hjälp med dusch eller bad består av, duschning, hår- och nagelvård. Insatsen dusch beviljas efter en individuell prövning men ges normalt 1 - 2 gång per vecka. I insatsen ingår även iordningställande av badrummet efter duschning.	Särskilda restriktioner finns kring vissa diagnoser, såsom diabetes vad avser pedikyr. En riskbedömning görs av sjuksköterskan som kan hänvisa till legitimerad fotvårdsterapeut. En ändamålsenlig och bra nagelsax eller tång ska finnas. Med rakning avser inte intimrakning.

5.4.2 Matdistribution och Måltidshjälp

Matdistribution innebär att den enskilde ansökt och fått beviljat distribution av mat, förutsättningen för det är att det finns ett behov utifrån skälig levnadsnivå. Den enskilde får levererat tillagade, portionsförpackade måltider. Den enskilde kan beviljas maximalt en lagad matportion per dag. Vid behov kan den enskilde få hjälp med dukning och disk i samband med måltider.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	<p>Med måltidshjälp avses hjälp att tillreda enklare frukost, kvällsmål och/eller värma mat i mikrovågsugn eller enklare rätt på spis eller ugn. Kan även få hjälp att duka, servera och ta fram eller göra i ordning tillbehör (exempelvis grönsaker) och dryck till maten.</p> <p>Samt ta fram förmiddags- och eftermiddagskaffe och lättare nattmål.</p> <p>Att städa upp efter matlagning och diska (diska och plocka bort samt torka av bänkar och bord) ingår.</p>	Dagligen.	<p>Beakta alltid hushållsgemenskap. Stödet avser den biståndsberättigade personen.</p> <p>För hjälp med huvudmålet hänvisas till matdistribution. Rengöring av mikrovågsugn ingår.</p> <p>Hjälp att diska ingår 1 gång per dag, inte vid varje måltid.</p>

5.4.3 Enklare hushållsgöromål

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	<p>Enklare hushållsgöromål består av förekommande uppgifter som exempelvis;</p> <ul style="list-style-type: none"> - bäddning av säng. - renbäddning. - vattna blommor. - ta in post. - bära ut hushållssopor. - rengöra hjälpmedel. - plocka ner saker från skåp. - ta in ved. - köra hushållsavfall till återvinning (källsortera).	<p>Dagligen.</p> <p>Dessa insatser ingår normalt i samband med att andra insatser utförs såsom exempelvis hjälp med frukost, kvällsmat, hygien, toalettbesök.</p> <p>Renbäddning varannan vecka.</p>	<p>Beakta alltid hushållsgemenskap.</p> <p>Kan beviljas då vedeldning är den huvudsakliga och den enda värmekällan i huset.</p> <p>Undantag kan göras för personer som av hälsoskäl har behov av renbäddning mer frekvent. Läkarintyg kan vid behov begäras som del av beslutsunderlag.</p>

5.4.4 Egenvård

Med egenvård menas i detta sammanhang en hälso- och sjukvårdsåtgärd som en legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att den enskilde själv kan utföra eller utföra med hjälp av någon annan. Medarbetare i vård och omsorg kan efter utbildning och delegation/ordination av leg hälso- och sjukvårdspersonal, utföra hälso- och sjukvårdsinsatser. Det kan även handla om arbetstekniska hjälpmedel, personligt förskrivna som den enskilde ska kunna använda in för att kompensera i vardagen. Innan egenvård börjar utföras av hemtjänsten ska en läkare eller legitimerad yrkesutövare inom sitt ansvarsområde ha gjort en egenvårdsbedömning och upprättat en egenvårdsplanering.

Om den enskilde behöver hjälp i samband med egenvård kan han eller hon ansöka om hemtjänst. Biståndshandläggaren behöver ta del av egenvårdsplanen för att kunna fatta ett beslut. Kriterier är därutöver att den enskilde själv kan ge instruktioner om när, vad och hur uppgiften ska utföras samt säkerställa att det blir rätt. Planeringen ska ha gjorts av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal i samråd med den enskilde och den chef som ska tillhandahålla personal för egenvården. Insatsen kan ges under en begränsad tid och uppföljningsansvaret samt information kring åtgärderna ligger hos den profession som har gjort bedömningen gällande egenvård.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Personlig vård	Till exempel läkemedelshantering, TENS- behandling, genomföra ordinerat träningsprogram.	Omfattning i enlighet med ordinationen.	Personen ska i samband med ansökan inkomma med en skriftlig bedömning av egenvård från den legitimerade personalen som ordinerat insatsen och bedömt att den kan genomföras som egenvård.

5.4.5 Trygghetslarm/trygghetstelefon

Syftet med trygghetslarm är att den enskilde ska kunna få stöd i oförutsedda händelser, så att den enskilde ska kunna känna trygghet och säkerhet i den egna bostaden genom att kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar. En förutsättning är att den enskilde har förmågan att hantera larmet och kan tillgodogöra sig de instruktioner som hör till larmhanteringen. Ett trygghetslarm/trygghetstelefon ska även kunna beviljas i förebyggande syfte.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Känsla av trygghet	Trygghetslarm innebär att den enskilde via en larmknapp kan komma i direkt kontakt med personal dygnet runt, vid oförutsedda situationer. Utökat trygghetslarm för vistelse utomhus.	7 dagar/vecka, ej tidsbegränsat beslut	Beviljas till personer som har behov av trygghet vid förflyttningar eller hälsotillstånd. Insatsen för utökat trygghetslarm följs upp regelbundet minst var sjätte månad.

5.4.6 Tillsynsbesök/trygghetsringning

Tillsynsbesök beviljas när man önskar förvissa sig om att ingenting onormalt inträffat i sådana fall där den enskilde inte själv kan kalla på hjälp eller där risken att falla är särskilt stor. Oro, otrygghetskänsla, förvirring, tilltagande glömska eller försämrat hälsotillstånd kan utgöra skäl för insatsen. Tillsynsbesök kan genomföras när trygghetslarm och telefonservice inte fungerar, eller är otillräckliga för att den enskilde ska känna sig trygg i hemmet.

Trygghetsbehovet kan helt eller delvis tillgodoses genom att personalen ringer till brukaren istället för att besöka. Vid icke demensliknande tillstånd är trygghetsringning att föredra. Detta ska i sådant fall uttryckligen stå i beslutet om insatsen.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Känsla av trygghet	Planerat tillfälle då personal stämmer av med den enskilde utifrån målet med stödet i biståndsbeslutet.	Omfattningen av Tillsynshetsbesök är en eller flera gånger per dygn. Det är generellt en tidsmässigt kort kontakt som inte bedöms kunna tillgodoses på annat sätt.	Innan insatsen övervägs ska behov av nödvändiga hjälpmedel först utvärderas, såsom sänglarm/GPS-larm etcetera.

5.4.7 Inköp

Post-, bank- och apoteksärenden eller andra inköp i specialaffär utförs i första hand av anhöriga och/eller god man/förvaltare. Men den enskilde kan få stöd med att utträtta dessa ärenden i närliggande butik, vilket i så fall ska framgå av beslutet. Den enskildes möjligheter att själv utföra inköpen, till exempel genom distansköp eller genom att nyttja färdtjänst ska beaktas.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	Upprätta inköpslista, genomföra inköp och ställa in dagligvarorna i kyl, frys och skåp. I samband med att inköpslistan upprättas ingår det att stödja personen med att se över och slänga otjänlig mat från kylskåp och skafferi. Samt ge stöd med att handla rätt mängd utifrån behov. Vid behov ingår det att torka ur kylskåp och skafferi. Pant av flaskor och burkar ingår vid inköp. Övriga inköp i form av inköp av kläder och skor ska i första hand tillgodoses genom e-inköp, och vid undantagsfall ledsagning i närmiljön till den för utföraren lämpligaste kläd/skoaffären med fullgott sortiment.	Kan normalt beviljas 1 gång per vecka. Inköp av kläder 2 gånger per år.	Beakta alltid hushållsgemenskap

5.4.8 Städning

Städning av bostad beviljas normalt för motsvarande två rum och kök, hall och badrum och utförs som regel var tredje vecka. För samboende med varsitt sovrum kan städning beviljas för tre rum och kök.

I de utrymmen där städning utförs kan fönsterputsning och byte av gardiner beviljas efter särskild ansökan och genomförs högst två gånger per år. Noggrann rengöring av fläkt, kyl och frys (inklusive avfrostning) kan beviljas en gång per år efter särskild ansökan. En förutsättning är att god arbetsmiljö kan garanteras. Extra städ kan beviljas om särskilt behov föreligger, vilket i så fall skall finnas styrkt i utredningen.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	Städning består av förekommande uppgifter som exempelvis; <ul style="list-style-type: none"> - dammsugning. - viss dammtorkning av fria ytor. - vädring av dörrmattor. - våttorkning av golv. - rengöring av dusch badrum och wc. - rengöring av disk- och köksbänkar. - rengöring av spis och ugn. - torkning av skåpdörrar. - rengöring av kyl och frys. 	Kan beviljas var tredje vecka.	Beakta alltid hushållsgemenskap. Om städning är den enskildes enda hjälpbehov kan information ges om att det finns privata utförare som ett alternativ. Undantag kan göras för personer som av hälsoskäl har behov av mer frekvent städning. Läkarintyg kan vid behov begäras som en del av beslutsunderlaget. Ändamålsenlig städutrustning ska tillhandahållas av den enskilde.

5.4.9 Tvätt

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	Avser tvätt i hushållstvättmaskin -samla ihop och sortera tvätt, tvätta, torka vika och lägga in i klädförvaringen. Strykning av gångkläder ingår i en rimlig omfattning. Att mangla, eller tvätta mattor och gardiner ingår inte.	Kan beviljas Varannan vecka. Vid särskilda behov kan insatsen beviljas med tätare intervall.	Beakta alltid hushållsgemenskap. Undantag kan göras för personer som av hälsoskäl har behov av tvätt mer frekvent. Läkarintyg kan vid behov begäras som del av beslutsunderlag. Strykning är delar i den praktiska skötseln av ett hem och ingår i begreppet hemtjänst.

5.4.10 Utevistelse promenad/social samvaro

Utevistelse promenad/social samvaro är en insats som syftar till att bibehålla, och stärka nuvarande funktioner eller att bryta eventuell ensamhet och social isolering. Den enskildes, behov och intressen styr innehållet.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Förflyttning Mellanmänskliga interaktioner och relationer	Personal följer personen på en kortare promenad i närområdet. Stöd med att kontakta organisationer/föreningsliv, stöd i kontakt med anhöriga (till exempel ringa, chatta, maila). Stöd från personal kan även innefatta att till exempel läsa tidningen, dricka en kopp kaffe, lösa korsord eller dylikt.	Kan normalt beviljas 1 - 2 tillfällen per vecka.	Insatsen avser inte att ersätta insatsen ledsagning om syftet är att delta/besöka någon särskild aktivitet. Insatsen ska inte ersätta regelbunden träning. Kan beviljas till personer som saknar naturligt socialt nätverk eller har en uttalad demensproblematik eller ensamhetsproblematik.

5.4.11 Ledsagning

Vid avsaknad av anhörig eller annan närstående kan ledsagning beviljas. Vilket ska ge den enskilde möjligheten att ta sig till och från en aktivitet. Insatsen beviljas då, som ett led i strävandena att underlätta för den enskilde att ha kontakter med andra och att delta i det samhällsliv individen verkar och lever i. Ledsagning kan exempelvis beviljas för att den enskilde ska kunna gå till vårdinrättningar, frisören, tandläkaren, fotvård, träningslokal, kyrkan, eller kulturevenemang.

Innan ledsagning beviljas ska alltid den enskildes möjligheter att själv genomföra aktiviteten beaktas, till exempel genom att nyttja färdtjänst.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Förflyttning	Ledsagning är enligt Socialstyrelsens termbank en insats i form av följeslagare ute i samhället för person med funktionsnedsättning. Insatsen ledsagning syftar till att bryta isolering, ge trygghet och öka möjligheten till aktiviteter utanför hemmet. Följe "från punkt a till punkt b", till en aktivitet eller sammanhang som kan motverka social isolering.	Ledsagning beviljas för enstaka tillfällen eller en viss aktivitet. Insatsen beviljas normalt till social aktivitet 1 gång i veckan.	Andra former för att motverka isolering, såsom träffpunkter, ska prövas i första hand. Viss omvårdnad kan förekomma under ledsagningen. Ledsagaren kan vara behjälplig med exempelvis intag av en måltid eller toalettbesök, om det behövs för att insatsen ska vara möjlig att genomföra.

6. Korttidsboende

Korttidsplats inom äldreomsorgens verksamhet ska efter behovsprövning ge möjlighet till avlastning, växelvård och rehabilitering. Korttidsvården ska stödja och komplettera vård, omsorg och service i eget boende. Korttidsvården ska ge underlag för fortsatt vårdplanering både i eget boende och inför flytt till särskilt boende.

Utöver ovanstående kriterier finns ytterligare situationer där korttidsboende kan beviljas. Det handlar om en helhetsbedömning av biståndshandläggaren där det framgår att den enskildes behov av vård och omsorg är så komplext att det tillfälligt inte kan tillgodoses i det ordinära boendet. Korttidsboende beviljas inte på grund av bostadsproblematik, till exempel renovering eller bristande tillgänglighet.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Allmänna uppgifter och krav	Insatsen korttidsboende innebär en kort tids boende utanför det egna hemmet.	Upp till 4 veckor	Om den enskilde inte antar erbjuden plats i särskilt boende. I dessa situationer får den enskilde vänta på platsen i det egna hemmet med stöd av insatser i ordinärt boende.
Känsla av trygghet			
Personlig vård	Korttidsboende är en insats som tillgodoser allmänna omvårdnadsbehov i avvaktan på annan insats, samt stärka den egna förmågan att klara sitt dagliga liv.		
Förflyttning			

6.1 Syftet med korttidsboende

Målet med vistelsen vid korttidsenheten är alltid i första hand att den enskilde ska återvända, till det ordinära boendet. I en utredning om korttidsboende ska syftet med vistelsen tydligt framgå. Beslut om korttidsplats ska vara tidsbestämt och omprövas vid behov. Vid bifall till ansökan om fortsatt korttidsplats görs en vårdplanering för att bedöma fortsatt behov av insatser. Regelbundet återkommande korttidsboende kan beviljas att omfatta som mest, halva tiden på korttidsboende och halva tiden hemma i sin ordinarie bostad.

Beslut om korttidsboende i avvaktan på lösning av ordinarie bostadssituation ska ha direkt koppling till hur lång tid det tar att åtgärda de hinder som gör att den enskilde inte kan komma hem till sin bostad eller hur lång tid det tar för den enskilde att skaffa en annan bostad. När hindret är åtgärdat upphör grund för beslut om korttidsboende. Om den enskilde överklagar avslagsbeslut får han eller hon återgå hem i väntan på förvaltningsrättens beslut. Den enskilde kan också begära inhibition. Ansökan om inhibition skickas till biståndshandläggaren. Om beslutet står fast, sänds ansökan vidare till förvaltningsrätten.

6.2 När behovet av korttidsboende plötsligt uppstår eller ändras

Den enskildes vård- och omsorgsbehov kan förändras under korttidsvistelsen. Om den enskilde ansöker om särskilt boende och bedöms ha rätt till det, fortsätter vistelsen på korttidsboende till dess att ett särskilt boende erbjuds. Tackar den enskilde nej till första erbjudandet, får den enskilde återgå till sitt ordinära boende i väntan på nytt erbjudande.

6.2.1 Behålla plats på korttidsboende vid vistelse på sjukhus

Om den enskilde som vistas på korttidsboende blir inlagd på sjukhus är beslutet om korttidsboende vilande i 24 timmar, därefter kan platsen erbjudas till någon annan. Kommunen ska inte ha korttidsplatser som står tomma i avvaktan på besked om hur länge en person med beslut om korttidsboende ska vara inlagd på sjukhus. Vid väsentligt förändrat behov ska en ny SIP göras, biståndshandläggaren tar ny ställning till om det finns behov av korttidsboende efter sjukhusvistelsen. När oförändrat behov av korttidsboende föreligger, och ett pågående beslut om detta finns, så gäller det tidigare beslutet. Om behov finns och det tidigare beslutet om korttidsboende har upphört att gälla får biståndshandläggaren fatta ett nytt beslut.

6.2.2 I avvaktan på lösning av ordinarie bostadssituation

Ibland är det inte praktiskt möjligt att flytta hem direkt efter en sjukhusvistelse till följd av förändring i den enskildes fysiska förmåga. En del hinder kan lösas tillfälligt med hjälpmedel. För att få korttidsboende beviljat under väntan på bostadsanpassning kan det handla om att den enskilde inte kan få den vård och omsorg i hemmet, som han eller hon har behov av med de hjälpmedel och den personal som behövs.

6.2.3 Vård i livets slutskede

Vård i livets slutskede sker vanligen i den enskildes hem. Om den enskilde trots omfattande hemtjänst- och hemsjukvårdsinsatser inte känner sig trygg med den vård och omsorg som ges i hemmet kan korttidsboende bli aktuellt i livets slutskede.

7. Särskilt boende

Särskilt boende är ett samlingsnamn för olika boendeformer inom äldre och funktionshinderomsorgen. Den största gruppen som är i behov av särskilt boende är äldre människor men boendeformen är även till för dem som behöver särskilt boende och är under 65 år. Ett särskilt boende består av mindre lägenheter med möjlighet till stöd, omsorg, samvaro och aktiviteter. Det finns möjlighet att äta gemensamt med andra.

I särskilt boende finns närhet till personal dygnet runt. Trygghetslarm finns installerat internt för det särskilda boendet och är något som ingår för personen som bor där, det kallas ibland även för internt larmsystem. Genom ett trygghetslarm kan den enskilde påkalla hjälp i oförutsedda situationer från alla platser i inomhusmiljön och i det särskilda boendets utemiljö.

Verksamheten ska ta tillvara önskemål om socialt innehåll och aktiviteter. Det särskilda boendet ska erbjuda aktiviteter som bibehåller eller utvecklar den enskildes lust och intressen. Allt stöd till den enskilde ska ges på ett sådant sätt att den egna förmågan att utföra dagliga aktiviteter bibehålls och en meningsfull vardag skapas. Individuella aktiviteter ska genomföras utifrån den enskildes egna önskemål. Annan lämplig person kan vara person från en frivilligorganisation. Det särskilda boendet erbjuder organiserade aktiviteter.

Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar i särskilt boende till och med nivån sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Alla livsområden kan vara aktuella i genomförandeplan, men beslutet baseras som regel på: Allmänna uppgifter och krav Personlig vård Förflyttning Känsla av trygghet	Följer innehållsmässigt vägledande nivåer för stöd i ordinärt boende. Särskild boendeform för service och omvårdnad inom äldreomsorgen innebär rum med toalett/dusch samt måltider i gemensam matsal. I det särskilda boendet finns personal dygnet runt samt larm. För samtliga boendeformer enligt SoL gäller att boendet och omvårdnaden är utformat så att den enskildes kapacitet och resurser tillvaratas. Den enskilde ska få stöd att bevara sitt sociala och kulturella nätverk och här är en fortsatt god kontakt med anhöriga en viktig del. Ledsagning vid aktiviteter av privat karaktär eller planerade läkarbesök bör så långt som möjligt genomföras tillsammans med anhöriga. Om anhöriga inte har möjlighet kan boendet tillhandahålla stödet.	Bostaden är den enskildes egen bostad vilket innebär att biståndet inte ska tidsbegränsas och/eller omprövas annat än i undantagsfall.	I undantagsfall kan en person under 65 år erbjudas en bostad i ett äldreboende om detta bäst kan tillgodose hans/hennes behov. Det ställs då särskilda krav på den individuella bedömningen. En helhetsbedömning görs i dessa fall gemensamt med enhetschef för biståndsenheten. Beslutet grundar sig inte på den ordinära bostadens beskaffenhet.

7.1 Syftet med särskilt boende

Syftet med särskilt boende är att tillgodose behov av stöd, vård och omsorg som inte kan ges i ett ordinärt boende. Särskilt boende beviljas när den enskilde har behov av tillsyn, omvårdnad och säkerhet utifrån sitt hälsotillstånd som inte kan tillgodoses genom stöd i det egna hemmet såsom hemtjänst, boendestöd, anhöriginsatser, ledsagning, tillgång till dagverksamhet eller när återkommande korttidsboende inte är tillräckligt. Kan den enskilde flytta till ett annat ordinärt boende med bättre fysisk utformning och på så sätt få sitt behov av tillsyn, omvårdnad, säkerhet och trygghet tillgodosett, föreligger inte skäl för att flytta till särskilt boende.

7.2 Att flytta till eller från särskilt boende

Ett bifall på ansökan innebär att lämplig plats kommer att anvisas på något av de särskilda boenden som finns inom Melleruds kommun.

7.2.1 Kvarboendeprincipen

Särskilt boende är ofta ett livslångt boende. Av utredningen ska framgå den enskildes behov av boendeform och innehållet i insatsen. Däremot ska inte ett namngivet boende anges i beslutet. Den enskilde kan komma att erbjudas ett annat boende om de individuella behoven förändras eller om omvårdnadsbehovet bättre kan tillgodoses med ett annat boende.

7.2.2 När behovet av särskilt boende plötsligt uppstår eller ändras

Byte av särskilt boende kan aktualiseras om särskilda skäl föreligger. För inflyttning i boende med demenssjukdom ska den enskilde ha fastställd diagnos och ha behov av speciellt anpassad vård och omsorgsmetodik. Diagnosen får dock inte vara styrande utan det är den enskildes vårdbehov som ska vara avgörande för förslag till lösning.

7.2.3 Tacka nej till särskilt boende

När den enskilde får ett skäligt erbjudande om placering på särskilt boende och tackar nej till boendeplacering vid två tillfällen görs en ny bedömning av vårdbehovet vilket innebär att ta reda på om det finns andra insatser som den enskilde behöver istället. I det fall den enskilde drar tillbaka sin ansökan om bistånd får en ny ansökan göras när den enskilde så önskar. Har den enskilde fått vad som bedöms vara skäliga erbjudanden vid ett par tillfällen kan ärendet avskrivas vad gäller sanktionsavgift. Om den enskilde vistas på korttidsboende och tackar nej till erbjudet särskilt boende upphör vistelsen på korttidsboendet och behoven kommer att tillgodoses med hemtjänst i den enskildes ordinära bostad.

7.3 Parboendegaranti

Syftet med rätten att få bo tillsammans i särskilt boende är att par ska kunna fortsätta bo tillsammans även om den ena parten behöver så omfattande stöd, vård och omsorg att denne behöver bo i ett särskilt boende. Denna möjlighet ingår i en skälig levnadsnivå för äldre personer som varaktigt bor eller har bott tillsammans. Insatsen är frivillig och förutsätter att båda parter vill fortsätta bo tillsammans (4 kap. § 1 c § SoL). Den lagliga rätten till parboende gäller äldre personer över 65 år och omfattar inte personer med funktionsnedsättning, som har beslut om särskilt boende enligt socialtjänstlagen eller LSS. Förutom socialtjänstlagstiftningen reglerar även hyreslagstiftningen parboende. Det är den person som beviljats särskilt boende som har möjlighet att ansöka för sin partner att denne ska vara parboende.

Generellt ska kommunen ytterst tillse att erbjudandet tillgodoser den enskildes behov och att denne tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Arbetsmiljön ska också säkerställas så att den biståndsberättigades behov av stöd kan tillgodoses. Det ska finnas plats för personalen att kunna hjälpa den enskilde och det ska finnas plats för hjälpmedel.

7.3.1 När den medboende klarar sig utan stöd

Om den medboende inte har beviljats några insatser enligt socialtjänstlagen för egen räkning sköter denne sig på egen hand. Så länge den medboende inte har något stöd enligt socialtjänstlagen dokumenteras det inte i journal och den medboende omfattas då inte heller av offentlighets- och sekretesslagen. Den medboende omfattas inte av avgiftsreglerna enligt socialtjänstlagen så länge denne inte har några insatser. I särskilt boende är möjligheten att förvara och laga mat begränsad. Den medboende får äta alla måltider som serveras på det särskilda boendet. Den medboende betalar då utifrån kommunens taxa för mat i särskilt boende plus moms. Om den medboende vill avboka måltider får avräkning från taxan göras på samma sätt som för andra boende, se vidare i taxsystemet om avgifter. Den medboende gör en överenskommelse med personalen om hur han eller hon hanterar måltider.

7.3.2 När den medboende är i behov av stöd

En medboende som har behov av att få hälso- och sjukvårdsinsatser utförda i hemmet får dessa utförda av medarbetare i det särskilda boendet, om den medboende beviljas hemtjänst eller hemsjukvård. Samma avgiftsregler gäller för dessa hemtjänstinsatser.

Om den medboendes situation förändras så att denne ansöker om särskilt boende handläggs detta som när personen bor i ett ordinärt boende.

7.3.3 Parets ansvarsfördelning

Enligt äktenskapsbalken ska makar fördela utgifter och sysslor mellan sig och bidra till det underhåll som behövs för att gemensamma och personliga behov ska tillgodoses. När paret delar lägenhet behövs en bedömning göras av vilka faktiska resurser som finns hos makarna tillsammans. Paret kan till exempel välja att den medboende lagar mat för de båda om förutsättningar finns.

Den medboende har enligt äktenskapsbalken ingen omvårdnadsplikt gentemot den biståndsberättigade. Därför avgör den medboende själv i vilken omfattning han eller hon eventuellt vill hjälpa till med personlig vård av den andra parten.

7.4 Beskrivning av olika former av särskilt boende

Det finns ett lagstadgat krav att kommuner ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre enligt 5 kap. 5 § SoL. Kommunen ska även inrätta bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring enligt 5 kap. 7 § SoL. Nedan beskrivs för vilka personer särskilt boende utan speciell inriktning, särskilt boende för personer med demenssjukdom samt särskilt boende för personer med funktionsnedsättning är till för.

7.4.1 Särskilt boende utan speciell inriktning

Särskilt boende utan speciell inriktning vänder sig till personer som är multisjuka, personer med demenssjukdom som inte är i behov av boende med speciell inriktning och personer som på grund av oro och ensamhet inte klarar att bo i eget ordinärt boende. Personen har somatiska eller psykiska nedsättningar som gör att behovet finns av närhet till personal under hela dygnet. Särskilt boende utan speciell inriktning ska ge den enskilde ett värdigt liv och ett meningsfullt innehåll i dagen.

7.4.2 Särskilt boende för personer med demenssjukdom

Särskilt boende med demensinriktning vänder sig till personer med demenssjukdom som har behov av vård och omsorg till följd av sin sjukdom. Det kan handla om att den enskilde har beteenden som till följd av sin art, intensitet eller varaktighet orsakar svårigheter för personen själv eller dennes omgivning. På ett särskilt boende med demensinriktning finns kunskap att bemöta dessa behov samt att ge personer med demenssjukdom ett värdigt liv och ett meningsfullt innehåll i dagen.

Erbjudande om flytt från särskilt boende utan speciell inriktning till särskilt boende för personer med demenssjukdom bör endast ske om personen genomgått en demensutredning och att utredning förordar detta som alternativ.

7.4.3 Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning

Enligt 5 kap. 7 § SoL ska kommunen inrätta bostäder med särskild service för de som till följd av psykiska och/eller med fysiska nedsättning behöver ett sådant boende. Bostäder med särskild service enligt SoL ska vara fullvärdiga enligt Boverkets normer.

Funktionsnedsatta personer som inte omfattas av LSS, men som på grund av sin funktionsnedsättning är i behov av ett boende med stöd, kan beviljas bostad med särskild service enligt SoL.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Alla livsområden kan vara aktuella i genomförandeplan, men beslutet baseras som regel på: Allmänna uppgifter och krav Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv Känsla av trygghet	Trygghetsboende är en insats som kan bli aktuell när man inte klarar eget boende och insatsen boendestöd inte kan tillgodose behoven i ordinarie boende. Insatsen ska leda till att den enskilde klarar ett eget boende och ska utformas så att den enskilde aktivt deltar i vardagsaktiviteter Insatsen ska leda till ökad trygghet och meningsfullhet samt till att utveckla egna förmågor och färdigheter för ett aktivt deltagande i samhällslivet.	Trygghetsboende beviljas för 6 månader med uppföljning var tredje månad.	Trygghetsboendet består av lägenheter som hyrs ut i andra hand av kommunen. Trygghetsboende kan beviljas till personer med långvarig psykisk ohälsa som är i behov av närhet och regelbunden kontakt med personal över dygnet och därför inte klarar eget boende med boendestöd.

8. Taxor och avgifter

Avgifter tas ut enligt gällande lagstiftning i enlighet med kommunens regler och vid tidpunkt gällande taxor. Taxor och avgifter justeras årligen och fastställs av kommunfullmäktige